

شب چله در اصفهان

شب یلدا (شب چله) در هر نقطه از کشور عزیزمان آداب مخصوص به خودش را دارد. از جمله رسوم مشترک بیشتر شهرها می توان به گردهم آمدن خانواده ها در منزل بزرگان فامیل، داستان سرایی، شاهنامه خوانی، سرو خوراکی های خوشمزه خاص شب یلدا اشاره کرد. اصفهان که یاد آور تاریخ و تمدن ایرانی است علاوه بر آداب مشترک، از گذشته رسوم خاص خود را داشته که برخی از آنها تا به امروز باقی مانده است؛ تاجایی که اسم شب یلدا در اصفهان متفاوت است. اصفهانی ها بر این باورند که دو چله دارند و آن را به چله بزرگه (اولین روز زمستان تا ۱۰ بهمن) و چله کوچیکه (از دهم بهمن تا آخر بهمن) نامگذاری کرده اند. جالب تر آنکه خود چله هم به دو صورت نامگذاری شده است؛ «چله زری» و «عمو چله»، شاید این اسامی به دلیل آن است که در زمان های قدیم مردم سنتی و مذهبی همه چیز را به زن و مرد (مذکر و مؤنث) نسبت می دادند.

تنقلات اصفهانی برای شب یلدا

اولین چیزی که اصفهانی ها برای این شب آماده می کنند «کرسی» است که یادآور بهترین روزهای زندگی یعنی دوران کودکی می باشد؛ همه خوراکی های خوشمزه مثل آجیل، پشمک، شیرینی، و میوه های زمستانی را روی آن میچینند و ارزشمندترین جزء این سفره کتاب حضرت حافظ است.

جالب است در میان همه خوراکی ها و هندوانه تابستانی یک میوه تابستانی دیگر هم در سفره شب چله اصفهانی ها خودنمایی می کند و آن انگوری است که در تابستان آن را به قول مادر بزرگها بقیچه پیچ می کنند و در زیرزمین های خنک برای چنین شبی نگهداری می کنند. تنقلاتی که اصفهانی ها روی کرسی می گذارند «چلسمه» نامیده میشود؛ این نام را قدیمی های اصفهان بهتر می شناسند. چلسمه شامل «برنجک» و «شاهدانه» می باشد.

«گز» شیرین مخصوص و لذیذ اصفهانی جزء مواردی است که حتما باید روی کرسی شب یلدا چیده شده باشد. میوه های خشک شده تابستانی هم از دیگر تنقلات محبوب اصفهانی ها در شب یلدا است. چه لذتی از این بالاتر که زیر کرسی کنار پدر بزرگها و مادر بزرگهای دوست داشتنی؛ این راویان زنده تاریخ، بنشینیم و به خاطرات شیرین و شنیدنی آنان گوش کنیم؛ درمیان حرف های شان می توان از رسوم جالبی پرده برداشت که شاید در حال حاضر کمتر کسی آنها را بداند و انجام دهد.

آش‌های مخصوص اصفهان برای یلدا

آش چغندر اصفهانی

یکی از خوشمزه‌ترین آش‌های اصفهانی که در فصل زمستان طبخ می‌شود «آش چغندر» است. این آش در عین سادگی بسیار مقوی می‌باشد. همانطور که از اسمش پیداست مهمترین عنصر تشکیل دهنده این آش چغندر است که همراه با حبوبات، سبزی مخصوص آش، کشک و پیاز داغ یک غذای بینظیر اصفهانی را تشکیل می‌دهد. اگر تا حالا خوردن این آش را تجربه نکردید؛ توصیه می‌کنم برای یک بار هم که شده این خوشمزه زمستانی اصفهانی‌ها را امتحان کنید.

آش کدو حلوائی اصفهانی

کدبانوهای اصفهانی را به جرات می توان استادان آشپزی دانست. فقط یک کدبانوی هنرمندست که میتواند کدو حلوائی را به آشی بی نظیر تبدیل کند که جزء جدایی ناپذیر سفره شب یلدا باشد. در برخی از مناطق اصفهان شب یلدا بدون آش کدو بی معناست. این آش اصفهانی جزء آن دسته آش ها است که هرکسی در زندگیش باید حداقل یکبار طعم آن را تجربه کند. ترکیبات این آش عبارتست از: کدو حلوائی، حبوبات، سبزی، برنج، کشک، و پیاز داغ.

رسوم اصفهانی شب یلدا

در گذشته در اصفهان، مراسم بوده لباس های زمستانی و رختخواب ها را در ایوان خانه ها پهن می کردند تا به شب چله خوش آمدگویند. حافظ خوانی و شاهنامه خوانی از دیگر آیین های شب یلدا می باشد که معمولا افراد خاصی آن را با آب و تاب برای همه به خصوص کودکان اجرا می کردند و یا افراد دیگری که سواد داشتند و تعدادشان در فامیل کم بود این کار را انجام می دادند.

شب یلدا و نوعروسان اصفهانی

دیگر رسم شب یلدا که برای اصفهانی ها اهمیت زیادی دارد، جشن شب یلدا یا به قول خودشان شب چله ای برای نو عروسان است که شاید در قدیم به شکل امروزی نبوده چون امروزه تجملات و چشم و هم چشمی با این رسم زیبا و ساده ادغام شده و به نظر این رسم قدیمی را مراسمی دست و پاگیر برای خانواده ها کرده است. اما به هر حال مرسوم است که در دوران نامزدی، خانواده داماد هدایایی مانند لباس های گرم زمستانی، آجیل، میوه و شیرینی برای نوعروس خود هدیه می برند. حتی برخی خانواده ها هدایا را به گل فروشان و یا افراد متخصص این کار می دهند تا به زیبایی هرچه تمام تر آنها را تزیین کنند. در سال اول بعد از ازدواج، خانواده عروس همان هدایا را برای نوعروس و داماد خود می برند، تا به نوعی لطف خانواده داماد را جبران کرده باشند. چه رسوم زیبایی ولی کاش کمی ساده تر بود تا فقط از کنار هم بودن لذت ببریم؛ از قصه های مادر بزرگ گرفته تا دیدن شادی عروس و داماد در خانه خودشان.

در تنظیم این مقاله از منابع زیر استفاده شده است:

<https://www.tasteiran.net/experiences/5075/yalda-night-tour>

<https://www.eavartravel.com/en/blog/2019/12/10/130522/yalda-nights>

<https://www.youtube.com/watch?v=hzNTwedx6yg>

https://www.youtube.com/watch?v=OWZGC85M_IU

واژگان کلیدی: یلدا در اصفهان، تنقلات اصفهانی، آش چغندر، آش کدو حلوائی، آداب و رسوم، شب یلدا برای
نوعروسان، ایران.

نویسنده: مجتبی رسولی